

การพัฒนาและออกแบบชุดทำงานสตรีจากผ้าขึ้นตีนจก ลาวครั่ง จังหวัดสุพรรณบุรี

ชาตติรส การะเวก^{1*} สรลดา พูลสมบัติ² และ วชิระ เหมทอง³

Development and Design of Women's Workwear Made from the Pha Sin Tin Jok of Lao Khrang in Borkru Villages, Suphanburi Province

Charttirot Karaveg^{1*} Saranda Poonsombath² and Wachira Hemthong³

¹⁻³ คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

¹⁻³ Faculty of Science, Srinakharinwirot University

* Corresponding author. E-mail address : charttirot@g.swu.ac.th

Received July 4, 2018 revised September 14, 2018 accepted June 6, 2019

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1. ศึกษารูปแบบและลวดลายของผ้าขึ้นตีนจกลาวครั่ง บ้านบ่อกรู จังหวัดสุพรรณบุรี 2. พัฒนาและออกแบบชุดทำงานสตรีจากผ้าขึ้นตีนจกลาวครั่ง บ้านบ่อกรู จังหวัดสุพรรณบุรี 3. ศึกษาความพึงพอใจของผู้บริโภคที่มีต่อชุดทำงานสตรีจากผ้าขึ้นตีนจกลาวครั่ง บ้านบ่อกรู จังหวัดสุพรรณบุรี การวิจัยนี้ใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ การพัฒนาผลิตภัณฑ์ และการวิจัยเชิงสำรวจ โดยเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นสตรีวัยทำงานจำนวน 100 คน จากการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา ไคสแควร์ และ การวิเคราะห์ความแปรปรวนหลายตัวแปร ผลการวิจัยแบ่งเป็น 3 ส่วนคือ 1. ผ้าขึ้นตีนจกลาวครั่ง บ้านบ่อกรู จังหวัดสุพรรณบุรีที่ทออยู่ในปัจจุบันเป็นการประยุกต์ลวดลายโบราณซึ่งประกอบด้วยแม่ลาย 10 ลาย ได้แก่ ระฆัง ปู ดอกแก้ว ดอกจัน ขอ ปีกบ่าง ผีเสื้อ มะเขือ และขอซื้อ ทอรวมกันจนเกิดเป็นลวดลายใหม่ แต่ยังคงเอกลักษณ์ของความเป็นลาวครั่งไว้คือ การผสมเทคนิคขัด จกและมัดหมี่ทอบนผ้าขึ้นพื้นสีแดงที่ย้อมสีด้วยครั่ง 2. ผู้วิจัยได้นำลวดลายของผ้าขึ้นตีนจกมาพัฒนาเป็นชุดทำงานสตรีจำนวน 12 ชุดโดยใช้เทรนด์แฟชั่นสตรี ฤดูใบไม้ผลิ 2018 ซึ่งได้รับอิทธิพลจากมินิมอลลิสต์ (Minimalist) ร่วมกับการใช้ศิลปะการต่อผ้า (patchwork) เป็นแรงบันดาลใจในการตกแต่งด้วยผ้าขึ้นตีนจก ชุดทำงานที่พัฒนาขึ้นจำนวน 4 ชุด จาก 12 ชุดได้รับเลือกโดยนักออกแบบอาวุโสของบริษัท แดพเพอร์เจ็นเนอรัล อะแพเรล จำกัด เพื่อทำการสำรวจความพึงพอใจต่อไป 3. ผลการสำรวจความพึงพอใจต่อชุดที่ได้รับเลือกไปตัดเย็บอยู่ในระดับมาก (S.D.= 4.66) ราคาที่เหมาะสมคือ 2,500-3,000 บาท อายุ อาชีพและรายได้ มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมและความตั้งใจซื้อชุดทำงานสตรีของผู้บริโภคอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ. ($p \leq 0.05$) สตรีที่เป็นพนักงานบริษัทและประกอบอาชีพอิสระมีความพึงพอใจต่อชุดทำงานทั้งสี่แบบสูงกว่าสตรีที่รับราชการอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

คำสำคัญ : ชุดทำงาน ผ้าขึ้นตีนจก ลาวครั่ง

ABSTRACT

There were three main objectives of this research: 1. to study the forms and weaving patterns of the Pha Sin Tin Jok of Lao Khrang in Borkru Villages, Suphanburi province, 2. to design and develop women's workwear using the Pha Sin Tin Jok of Lao Khrang in Borkru Villages, Suphanburi province, and 3. to study levels of satisfaction with the design and development of such women's workwear. An online survey of 100 women in employment was conducted using the multi-stage random sampling technique. For data analysis and descriptive statistics, chi-square and MANOVA were employed. The results can be divided into three parts as follows: 1. The Pha Sin Tin Jok in Borkru Villages is a unique ancient pattern which consists of 10 master patterns: Rakang, Dokkeaw, Dokjun, Poo, Kho, Pekbang, Makhuea, Phesuea, Khokueh, and Tem. 2. The Collection was developed by using Minimalist style form fashion trends spring-summer 2018 and patchwork as the inspiration for Pha Sin Tin Jok decoration. The four jackets from the 12 designs of women's workwear

were selected by four senior designers of Dapper General Apparel Co., Ltd. and 3. the level of satisfaction with the second jacket design was the highest (S.D. = 4.66), which indicated that it is suitable for further prototype development. There were significant differences between the three demographic groups surveyed, regarding intention to buy, buying, frequency of usage, and spending ($p \leq 0.05$). Office women and freelance workers were more satisfied with the four pieces of developed workwear than government officers, at a 0.05 level of statistical significance.

Keywords : Workwear, Pha Sin Tin Jok, Lao Khrang.

บทนำ

ผ้าเป็นหนึ่งในปัจจัยสี่หมวดเครื่องนุ่งห่ม ที่มนุษย์ผลิตขึ้นเพื่อตอบสนองความต้องการพื้นฐาน แต่เดิมทำหน้าที่ให้ความอบอุ่น ปลอดภัยและปกปิดร่างกาย ต่อมาได้กลายเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรม มีการถ่ายทอดภูมิปัญญาและเป็นมรดกที่ถ่ายทอดจากรุ่นสู่รุ่น เพื่อแสดงเอกลักษณ์เฉพาะของชาติพันธุ์ สะท้อนความอุดมสมบูรณ์และความรุ่งเรืองของศิลปะวัฒนธรรม พร้อมกับสอดแทรกความเชื่อและขนบธรรมเนียมประเพณี ผ้าทอจึงเป็นสิ่งเชื่อมโยงอดีตกับวิถีชีวิต แต่ปัจจุบันกระแสสังคมและการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมทำให้ผ้าไทยค่อย ๆ เลือนหายไปจากความรู้สึกนึกคิดของคนรุ่นใหม่ และหยิบใช้เนื่องในโอกาสสำคัญเท่านั้น ผ้าทอพื้นบ้านมีภาพจำในรูปแบบของสินค้าประจำท้องถิ่นที่แสดงถึงเอกลักษณ์ของแต่ละชุมชน และมีพื้นที่ของการเป็นปัจจัย 4 น้อยลง เพราะกระแสการบริโภคสินค้าแฟชั่นมีบทบาทและมีน้ำหนักมากกว่า ทำให้ผ้าทอพื้นบ้านมีบทบาทอยู่เพียงกลุ่มคนบางกลุ่มหรือการใช้เพื่องานพิธีสำคัญ ๆ เท่านั้น (จรัสพิมพ์ วังเย็น, 2554) มีความพยายามจากภาครัฐในการส่งเสริมผ้าทอของไทยอย่างต่อเนื่อง ตั้งแต่โครงการศิลปาชีพในสมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถ ที่สร้างรากฐานของผ้าไทยไว้อย่างเหนียวแน่น จนถึงเศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์ที่สร้างเวทีเผยแพร่ผ้าไทยทั้งในและต่างประเทศเพื่อผลักดันผ้าไทยให้มีความร่วมสมัยสู่สากล และปัจจุบันได้เกิดนโยบายในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ประเทศไทยในยุค 4.0 (Thailand 4.0) ซึ่งมียุทธศาสตร์หนึ่งคือการสร้างการเติบโตของวิสาหกิจด้านความคิดสร้างสรรค์ และด้านวัฒนธรรม ซึ่งอุตสาหกรรมและธุรกิจท่องเที่ยวจะมีบทบาทสำคัญในการสร้างอาชีพ สร้างรายได้ให้กับประเทศ โดยกลไกหนึ่งที่มีส่วนในการกระจายรายได้ไปสู่ชุมชนท้องถิ่นและวิสาหกิจชุมชน คือ ธุรกิจของที่ระลึก อาทิ ผ้าพื้นเมือง, สินค้าแฟชั่น, เครื่องประดับ, ของตกแต่ง, อาหารขนมพื้นเมือง, งานหัตถกรรมพื้นเมือง เป็นต้น ซึ่งต้องผสมผสานระหว่างวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี วัฒนธรรมและความคิดสร้างสรรค์ เพื่อให้เกิดนวัตกรรมและนำไปสู่ความมั่งคั่งของประเทศ

ลาวครั้ง หรือ ลาวภูครั้ง คือกลุ่มชาติพันธุ์ในตระกูลภาษาไท-กะได กลุ่มชนดังกล่าวมีถิ่นฐานเดิมอยู่ใน เมืองภูครั้ง ซึ่งตั้งอยู่ทางฝั่งซ้ายของลุ่มแม่น้ำโขง ประมาณ 300 ปีเศษ ได้มีชุมชนกลุ่มหนึ่งได้อพยพจากเวียงจันทน์ข้ามแม่น้ำโขงมาอยู่ที่ฝั่งไทย และได้สร้างเมืองสร้างชุมชนบริเวณที่ได้ชื่อทางการว่า เป็นจังหวัดเลย และได้มีบุคคลอีกกลุ่มหนึ่ง ประมาณ 50 คน ได้อพยพจากเมืองเลยมาจนถึงจังหวัดนครปฐม และกาญจนบุรี สุพรรณบุรี ซึ่งต่อมาตั้งถิ่นฐานในถิ่นนี้นับแต่นั้นเป็นต้นมา จนเรียกว่า บ้านใหญ่ และทางราชการได้ตั้งชื่อว่า บ้านบ่อกรู (สุพิศ ศรีพันธุ์, 2555; พยงค์ กาฬภักดิ์, 2555) การแต่งกายของคนไทยเชื้อสายลาวครั้งมีแบบฉบับเป็นของตนเอง ผ้าทอลาวครั้งมีเอกลักษณ์โดดเด่นถือเป็นมรดกทางวัฒนธรรมของกลุ่มชนที่สืบเชื้อสายจากลาวครั้งมาเป็นเวลาหลายชั่วอายุคน ซึ่งนำวัสดุจากธรรมชาติในท้องถิ่น คือฝ้าย และไหม มาทอด้วยเทคนิคทั้งการจกและมัดหมี่ มีลวดลายหลากหลายและสีที่ใช้เป็นสีที่ได้จากธรรมชาติ ผ้าชิ้นดินจกลาวครั้งเป็นผ้าทอพื้นเมืองที่เป็นเอกลักษณ์ของชาวลาวครั้ง เนื่องจากมีสีที่โดดเด่นจากการใช้สีโทนร้อน และการผสมผสานเทคนิคทอผ้าที่แสดงถึงฝีมือชั้นเลิศของช่างทอลาวครั้ง ตัวชื่อนิยมทอด้วยเส้นไหมใช้กรรมวิธีมัดหมี่เส้นพุ่งเป็นลวดลายด้วยการย้อมสีเดียว และใช้วิธีการแต้มสีอื่นๆ เพิ่มเติม หรือภาษาท้องถิ่นเรียกว่า “จะ” เป็นการใช้ไม้จุ่มสีมาแต้มบนเส้นไหม เป็นการให้ลวดลายหมี่มีสีสันเพิ่มขึ้นแล้วทอสลักกับลายขิด ซึ่งจะเป็นลายเส้นตั้งแล้วต่อด้วยดินจก ผ้าชิ้นของชาวลาวครั้งมักต่อดินขึ้นด้วยฝ้ายหรือไหม ดินขึ้นตอนบนตกแต่งด้วยการจกลวดลาย และดินขึ้นตอนล่าง ปล่อย เว้นให้เป็นผืนผ้าสีแดง ซึ่งถือเป็นเอกลักษณ์ของชาวลาวครั้งจนถึงปัจจุบัน (พยงค์ กาฬภักดิ์, 2555) จากการสัมภาษณ์คุณพัสิว กาฬภักดิ์ (2561) ซึ่งเป็นผู้ดูแลพิพิธภัณฑ์ศูนย์วัฒนธรรมลาวครั้งบ้านบ่อกรู อำเภอดิสมบางนางบวช จังหวัดสุพรรณบุรี พบว่า ปัจจุบันชุมชนบ้านบ่อกรูยังมีการสืบสานการทอผ้าพื้นเมืองอยู่ ทั้งทอใช้เองและเพื่อขาย แต่ขั้นตอนการทอใช้เวลาเนื่องจากลายผ้ามีความละเอียดอ่อนซับซ้อนและซับซ้อน ทำให้รายได้จากส่วนนี้น้อย จึงมีการประยุกต์ลายหลักมาตัดทอนให้เหลือลายละเอียดน้อยลงแต่ยังคงความอ่อนช้อยไว้ ทอผสมลายเพื่อให้ดูทันสมัยและได้รับความนิยมจากลูกค้ามากกว่าลายดั้งเดิมแบบโบราณ ผู้วิจัยจึงต้องการศึกษารูปแบบและลวดลายของผ้าชิ้นดินจกลาวครั้ง บ้านบ่อกรู จังหวัดสุพรรณบุรี เพื่อเป็นประโยชน์ในการอนุรักษ์ลายผ้าโบราณ เนื่องจากผ้าชิ้นดินจกลาวครั้งแม้จะมีทอกันในหลายจังหวัดแถบภาคกลาง แต่ในแต่

ละท้องถิ่นมีเอกลักษณ์และความโดดเด่นแตกต่างกัน และการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับรูปแบบและลวดลายยังเป็นข้อมูลสำคัญในการสร้างสรรค์ลวดลายผ้าขึ้นต้นใหม่ ๆ ที่ยังต้องใช้เทคนิคโบราณ ปัญหาสำคัญอีกประการของผ้าขึ้นต้นจกลาวครั้งคือโอกาสในการนำไปใช้ ซึ่งถูกจำกัดไว้เฉพาะโอกาสพิเศษ การนำผ้าทอแบบโบราณมาประยุกต์ให้สวมใส่ในชีวิตประจำวัน เช่น การทำกระโปรง การจับจีบ จะช่วยเพิ่มความนิยมในการใช้ผ้าขึ้นต้นจก ประกอบกับภายในชุมชนมีการรวมกลุ่มของแรงงานที่มีทักษะความชำนาญ มีศักยภาพในการผลิต และการพัฒนาผ้าทอที่มีความสวยงาม โดดเด่นจากการผสมผสานวัฒนธรรมเดิมที่อนุรักษ์ไว้ในพิพิธภัณฑ์ศูนย์วัฒนธรรมลาวครั้งกับรูปแบบความต้องการในปัจจุบัน ผู้วิจัยจึงเกิดแนวคิดนำผ้าขึ้นลาวครั้งมาประยุกต์เป็นชุดทำงานร่วมสมัย เพื่อเป็นแนวทางสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์จากภูมิปัญญาท้องถิ่นให้เข้ากับแนวโน้มแฟชั่นและเพิ่มโอกาสการสวมใส่ในชีวิตประจำวัน นอกจากนี้ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาความพึงพอใจของชุดทำงานสตรีที่พัฒนาขึ้นเพื่อศึกษาความเป็นไปได้ในการนำผลิตภัณฑ์ออกสู่ท้องตลาด และให้ข้อมูลด้านการตลาดเพื่อขยายกลุ่มเป้าหมายจากผู้บริโภคแบบดั้งเดิมไปยังผู้บริโภคที่มีความทันสมัยและให้ความสำคัญกับการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. ศึกษารูปแบบและลวดลายของผ้าขึ้นต้นจกลาวครั้ง บ้านบ่อกรุ จังหวัดสุพรรณบุรี
2. พัฒนาและออกแบบชุดทำงานสตรีจากผ้าขึ้นต้นจกลาวครั้ง บ้านบ่อกรุ จังหวัดสุพรรณบุรี
3. สำรวจความพึงพอใจของผู้บริโภคที่มีต่อชุดทำงานสตรีจากผ้าขึ้นต้นจกลาวครั้ง บ้านบ่อกรุ จังหวัดสุพรรณบุรี

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

1. ผู้ดูแลพิพิธภัณฑ์ศูนย์วัฒนธรรมลาวครั้งบ้านบ่อกรุ อำเภอเดิมบางนางบวช จังหวัดสุพรรณบุรี โดยการเลือกแบบเจาะจง จำนวน 2 คน
2. นักออกแบบซึ่งมีประสบการณ์ในการออกแบบเสื้อผ้าไม่น้อยกว่า 5 ปี ซึ่งเลือกแบบเจาะจงจากบริษัท บริษัท แดพเพอร์เจินเนอรัล อะแพเรล จำกัด. (Dapper General Apparel Co.Ltd.) จำนวน 4 คน
3. ผู้หญิงวัยทำงานที่มีอายุ 25-40 ปี ที่มีประสบการณ์ใช้ผ้าขึ้น จำนวน 100 คน จากการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multistage random sampling)
4. ตัวแปรที่ศึกษาตัวแปรอิสระ ได้แก่ อายุ อาชีพ และรายได้ ตัวแปรตาม ได้แก่ ความพึงพอใจชุดทำงานสตรีจากผ้าขึ้นต้นจกลาวครั้ง บ้านบ่อกรุ จังหวัดสุพรรณบุรี

นิยามศัพท์

ลาวครั้ง หรือ ลาวภูครั้ง หมายถึง กลุ่มชาติพันธุ์ในตระกูลภาษาไท-กะได กลุ่มชนดังกล่าวมีถิ่นฐานเดิมอยู่ในเมืองภูครั้ง ได้อพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐานในหลายจังหวัดในภาคกลางของประเทศ โดยเฉพาะ จังหวัดอุทัยธานี ชัยนาท และสุพรรณบุรี

ผ้าขึ้นต้นจกลาวครั้ง หมายถึง ผ้าที่เย็บเป็นถุงสำหรับผู้หญิงนุ่งที่มีเชิงขึ้นทอจกลาย แสดงถึงฝีมือชั้น เลิศของช่างทอลาวครั้ง มีเอกลักษณ์โดดเด่นด้วยใช้เทคนิค การทอทั้งการจกและมัดหมี่ มีการใช้สีสันทึบ ความรู้สึกร้อนแรง นิยมใช้สีแดงจากการย้อมด้วย ครั่งเป็นโคร่งสีหลัก และใช้คู่สีที่ตัดกันมาอยู่ร่วมกันอย่าง เหมาะเจาะลงตัว ในการทอผ้า

ชุดทำงาน หมายถึง ชุดหรือส่วนประกอบของเสื้อผ้า เช่น เสื้อ กางเกง ที่สวมใส่ในการทำงาน เพื่อเพิ่มความสวยงามและความคล่องตัวในการทำงาน ตัดเย็บด้วยวัตถุดิบที่หลากหลาย รวมถึงผ้าทอของไทยหรือสามารถตกแต่งบางส่วน จึงเหมาะที่จะนำผ้าขึ้นต้นจกลาวครั้งมาตกแต่ง

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยได้ใช้วิธีดำเนินการวิจัย โดยแบ่งเป็นขั้นตอนดังนี้

1. การวิจัยเชิงคุณภาพ ศึกษาประวัติหมู่บ้านลาวครั่งบ้านบ่อกรุและลวดลายผ้าขึ้นตีนจกลาวครั่งบ้านบ่อกรุ อำเภอเดิมบางนางบวช จังหวัดสุพรรณบุรี โดยการศึกษาเอกสาร และนิทรรศการถาวรภายในพิพิธภัณฑ์ ประกอบกับการสัมภาษณ์ผู้ดูแลพิพิธภัณฑ์ด้วยแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง เพื่ออธิบายความเป็นมาของชุมชน เอกลักษณะของผ้าขึ้นตีนจกลาวครั่ง การใช้สี และรวบรวมลวดลายผ้าขึ้นตีนจก จากนั้นนำบทสัมภาษณ์มาถอดเนื้อหาสำคัญเพื่อสรุปผลการวิจัย
2. การพัฒนาผลิตภัณฑ์ นำข้อมูลจากการวิจัยเชิงคุณภาพและการศึกษาแนวโน้มแฟชั่นปี 2018 ร่วมการวิจัยเชิงปริมาณมาออกแบบภาพร่าง (sketch design) เป็นชุดทำงานสตรีจากผ้าขึ้นตีนจกลาวครั่ง จำนวน 3 แนวความคิด แนวคิดละ 4 แบบ รวม 12 แบบ เพื่อเสนอให้นักออกแบบจากบริษัท แดพเพอร์เจ็นเนอรัล อะแพร์เรล จำกัด. คัดเลือกให้เหลือ 4 แบบ ก่อนนำไปสำรวจความพึงพอใจของผู้บริโภคและเลือกพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์ต้นแบบ จำนวน 1 ชุด
3. การวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามความพึงพอใจและความตั้งใจซื้อผลิตภัณฑ์ซึ่งเป็นคำถามแบบเลือกตอบ (check list) และแบบประมาณค่า 5 ระดับ (rating scale 5 points) แบ่งเป็น 4 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐาน จำนวน 4 ข้อ ตอนที่ 2 พฤติกรรมการเลือกซื้อของผู้บริโภค จำนวน 7 ข้อ ตอนที่ 3 ความพึงพอใจต่อชุดทำงานสตรีจากผ้าขึ้นตีนจกของผู้บริโภค จำนวน 4 ข้อ ตอนที่ 4 ส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อชุดทำงานสตรีจาก ผ้าขึ้นตีนจกลาวครั่งของผู้บริโภค จำนวน 4 ข้อ โดยเก็บข้อมูลจากผู้หญิงวัยทำงานจำนวน 100 คน จากการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multistage random sampling) โดยสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงเฉพาะผู้หญิงทำงานที่มีอายุ 25-40 ปี และเคยใช้ผ้าขึ้น จากนั้นกำหนดการสุ่มแบบโควตาจำนวนร้อยละ 50 ให้เป็นสตรีมีอาชีพรับราชการเนื่องจากเป็นกลุ่มเป้าหมายหลัก จากนั้นสุ่มแบบบังเอิญจากผู้ที่ยืนดีให้ข้อมูลด้วยการตอบแบบสอบถามทางเว็บไซต์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น จนได้แบบสอบถามที่สมบูรณ์ครบตามจำนวนที่กำหนด เมื่อสิ้นสุดการเก็บรวบรวมข้อมูลได้รับการตอบกลับมาทั้งหมด 106 ชุด ผู้วิจัยนำแบบสอบถามทั้งหมดมาตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ของตัวแปรที่ต้องการศึกษา และพบว่าคงเหลือ 100 ชุด จึงนำไปวิเคราะห์ข้อมูลในขั้นต่อไปด้วยการวิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐาน คือ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน จากนั้นทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การวิเคราะห์ตารางไคว์ (chi-square) และการวิเคราะห์ความแปรปรวนหลายตัวแปร (MANOVA) เพื่อศึกษาปัจจัยที่สัมพันธ์กับพฤติกรรม

ผลการวิจัย

1. รูปแบบลวดลายของผ้าขึ้นตีนจกลาวครั่ง บ้านบ่อกรุ จังหวัดสุพรรณบุรี

ชาวลาวครั่งเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่อพยพมาจากเมืองเวียงจันทน์ เข้ามาตั้งถิ่นฐาน อยู่ในบริเวณภาคกลางของประเทศไทย ได้มีชาวลาวครั่งกลุ่มหนึ่งได้อพยพมาอยู่บริเวณจังหวัดสุพรรณบุรี ได้ชื่อทางการว่า บ้านบ่อกรุ ประกอบอาชีพเกษตรกรรมและทอผ้า ซึ่งชาวลาวครั่งมีชื่อเสียงด้านงานฝีมือทอผ้า การถ่ายทอดความรู้ในการทอผ้าเป็นการถ่ายทอดภูมิปัญญาจากรุ่นสู่รุ่น ชาวลาวครั่งนิยมใช้ผ้าขึ้นตีนจกในโอกาสพิเศษ เช่น งานประเพณี งานแต่ง งานบวช งานต้อนรับบุคคลสำคัญ นอกจากจะทอผ้าไว้เพื่อใช้ในครัวเรือนแล้ว ยังทอเพื่อการจำหน่ายเป็นรายได้เสริมจากอาชีพเกษตรกรรมซึ่งเป็นอาชีพหลัก การทอผ้าแบบพื้นบ้านของชาวลาวครั่งบ้านบ่อกรุ จังหวัดสุพรรณบุรี เป็นการทอผ้าด้วยกี่หรือหูกพื้น ตามกรรมวิธีที่สืบทอดกันมาแต่โบราณ มักทอด้วยฝ้ายหรือไหม และย้อมเส้นด้ายด้วยสีธรรมชาติ ได้แก่ สีเหลืองจากหัวขมิ้น สีดำจากมะเกลือผสมเทา(ตะไคร่น้ำ) สีครามจากต้นครามผสมกับปูนกินหมาก และสีแดงจากครั่ง ซึ่งเป็นที่มาของชื่อเรียกลาวครั่ง (ชีวลีธิ์ บุญเกียรติ, 2561) ผ้าทอลาวครั่งนิยมใช้สีสันทันให้ความรู้สึกร้อนแรง โดยเฉพาะสีแดงจากการย้อมด้วยครั่งเป็นสีหลัก และใช้คู่สีที่ตัดกันมาอยู่ร่วมกันอย่างลงตัวในการทอผ้า ทั้งด้ายเส้นยืนและด้ายเส้นพุ่ง ส่วนด้ายเส้นพุ่งพิเศษซึ่งในการทอลวดลายจากนั้นนิยมใช้สีเหลืองเป็นโครงสีหลัก สีอื่นที่เป็นองค์ประกอบ เช่น สีส้มหมากสุก สีขาว สีดำ สีเขียว ผ้าหนึ่งผืนมักนิยมใช้สีเพียง 5 สี ส่วนลวดลายบนผืนผ้า ของชาวลาวครั่งส่วนใหญ่จะมาจากการเลียนแบบธรรมชาติ สิ่งของใกล้ตัวที่ใช้ในชีวิตหรือวัฒนธรรมความเชื่อ เช่น ลายนาค ลายม้า ลายขอลายดอกแก้ว ลายเอี้ย เป็นต้น ด้านเทคนิคการทอผ้าขึ้นตีนจกบ้านบ่อกรุ ประกอบด้วย 3 เทคนิคสำคัญ ได้แก่ การจกมัดให้ทอขึ้น การมัดหมี่ด้วยการมัดเส้นด้ายแล้วนำไปย้อมทำให้เกิดลวดลายก่อนนำมาทอเป็นผืนผ้า และการขีดเป็นผ้าที่มีลวดลายขึ้นมา ซึ่งลักษณะของผ้าขึ้นตีนจกดังกล่าวพบได้ในผ้าทอลาวครั่งในภูมิภาคอื่นเช่นกัน การศึกษาของบุษบา หินเฝ้าและลำเนา เอี่ยมสอาด (2559) กล่าวว่าผ้าทอลาวครั่งในประเทศไทยมีชื่อเสียงมานานด้านความหลากหลายเรื่องลวดลาย และเทคนิคการทอทั้งจกและมัดหมี่ ผ้าที่เป็นเอกลักษณ์โดดเด่นของชาวลาวครั่งคือผ้าขึ้นมัดหมี่ตีนจกซึ่งทอด้วยเส้นไหมที่ผ่านการมัดให้เป็น

ลวดลายแล้วทอสลับกับการขีดซึ่งเป็นลายเส้นตั้ง จากนั้นต่อด้วยตีนจกซึ่งทอด้วยฝ้าย ส่วนใหญ่ทำพื้นเป็นสีแดง และทำลวดลายเรขาคณิตซึ่งไม่มีรูปแบบที่ตายตัว นอกจากนี้ชาวลาเวอมีความเชื่อว่าจะต้องมีผ้าสีแดงอยู่ 1 ผืน ซึ่งมีลวดลายสวยงามที่สุด เพราะผืนนี้จะเก็บไว้ใช้ห่มก่อนเสียชีวิตซึ่งเชื่อว่าจะทำให้มีชีวิตสุขสบายในภพหน้า

ผ้าขึ้นตีนจกลาวครั้งมีวัตถุดิบหลักคือฝ้ายและไหม ที่ย้อมด้วยสีจากธรรมชาติ เช่น สีแดง สีเหลือง สีดำ สีคราม ผ้าขึ้นโครงสร้างหลักประกอบด้วยผ้า 4 ส่วน คือ หัวขึ้น ตัวขึ้น ตีนขึ้น และเชิงสุดท้าย ซึ่งหัวขึ้นและตัวขึ้นนั้น มักจะทอแบบมัดหมี่ทั้งผืน หรือ ทอแบบมัดหมี่สลับกับการขีด ส่วนตีนขึ้นและเชิงสุดท้ายจะใช้วิธีจก ทำให้เกิดลวดลายที่นูนขึ้นมา

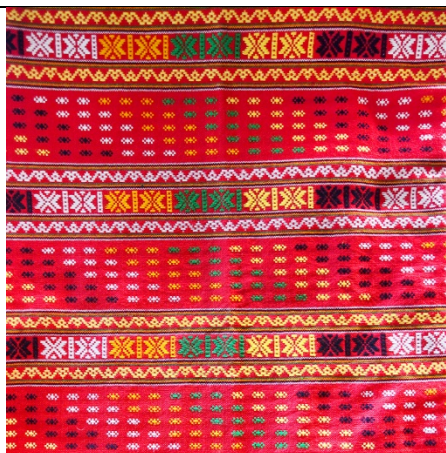
1. หัวขึ้น เมื่อสวมใส่จะอยู่บริเวณเอวถึงสะโพก หัวขึ้นแบบโบราณเป็นผ้าทอลายทางแนวตั้งหรือลายขีดขนาดเล็กเป็นลายทางตั้ง ปัจจุบันเริ่มมีการประยุกต์ใช้ผ้าพื้นไม่มีลาย หรือผ้ามัดหมี่ลายแนวตั้ง

ภาพ 1 หัวขึ้นผ้าขึ้นตีนจกลาวครั้ง

2. ตัวขึ้น ส่วนที่มีลวดลายตั้งแต่สะโพกถึงหน้าแข้ง มักใช้เทคนิคการมัดหมี่ และการขีด ซึ่งสามารถเลือกใช้เทคนิคใดเทคนิคหนึ่ง เช่น การมัดหมี่ทั้งผืนแบบขึ้นหมี่รวด และการขีดทั้งผืนแบบขึ้นก่าน หรือใช้เทคนิคการมัดหมี่สลับกับการขีด จากการสำรวจพิพิธภัณฑ์ศูนย์วัฒนธรรมลาวครั้งบ้านบ่อกรุ อำเภอบางนาบวช จังหวัดสุพรรณบุรี พบว่ามีผ้าทอโบราณจำนวนมากที่ลวดลายแตกต่างกันแต่ไม่มีการตั้งชื่อหรือไม่ได้บอกกล่าวไว้จากคนรุ่นก่อน มีแต่เพียงการเรียกตามเทคนิคที่ใช้ทอ นอกจากนี้ยังพบว่าระหว่างหมู่บ้านอาจมีการเรียกฉายผ้าที่ต่างกัน เพื่อป้องกันความสับสนจึงจำแนกประเภทของตัวขึ้นตามเทคนิคการทอได้ 4 ประเภท ดังนี้

ตารางที่ 1 ลวดลายตัวขึ้น

ลำดับ	ชื่อลาย	ภาพ	ลักษณะ
1	ขึ้นก่าน		ตัวขึ้นที่ใช้เทคนิคการจกหรือขีดตัวขึ้นทั้งผืน ลักษณะลวดลายทางขวาง

ตารางที่ 1 ลวดลายตัวขึ้น (ต่อ)

ลำดับ	ชื่อลาย	ภาพ	ลักษณะ
2	ขึ้นหมีรวด หรือ หมีโลด		ขึ้นที่ใช้เทคนิคการมัดหมีและทอต่อเนื่องโดยไม่มีเทคนิคอื่นมาคั่น ทำให้เกิดลวดลายต่อเนื่องที่เป็นเอกลักษณ์ เช่น ลายหมีสำเภา ลายหมีขอใหญ่ เป็นต้น
3	ขึ้นหมีตาสลับขีด หรือหมีสับขีด		ใช้เทคนิคการมัดหมีสลับกับการจกหรือขีด ทำให้เกิดลวดลายเป็นช่องยาวขนานกับลำตัวเป็นทางลง ลวดลายของมัดหมีที่เป็นเอกลักษณ์ เช่น ลาย หงส์ หรือลายนาค เป็นต้น
4	ขึ้นหมีน้อย		ขึ้นที่ใช้เทคนิคการมัดหมีเป็นลวดลายแถบขนาดเล็ก สลับด้วยฝ้าย หรือไหมพื้นสีต่างๆ

3. ตีนซิ่น ส่วนปลายของผ้าซิ่นมีความยาว 20 เซนติเมตร และ 40 เซนติเมตร ทอขึ้นด้วยเทคนิคการจก ทำให้เกิดลวดลายที่นูนขึ้นมา แล้วจึงนำไปต่อกับตัวซิ่น ลวดลายของตีนซิ่นผ้าซิ่นตีนจกลาวครั้งสามารถแบ่งออกเป็น 3 กลุ่มหลัก ได้แก่.

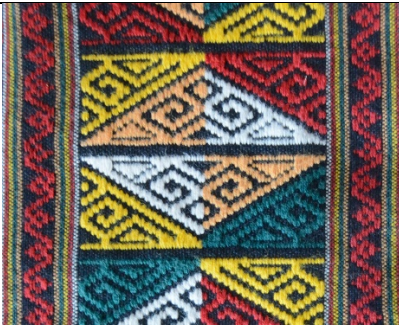
1. ลายเอก คือลายขนาดใหญ่วางอยู่ตำแหน่งกลางตีนซิ่น ลวดลายที่นิยม เช่น ลายขอซื้อ ลายเต็ม เป็นต้น
2. ลายบ้อง เป็นลายขนาดเล็กและกลางวางอยู่ข้างลายเอก เช่น ลายดอกแก้ว ลายผีเสื้อ เป็นต้น
3. ลายเชิง ลายริมตีนจกก่อนเป็นผ้าพื้น นิยมทอร่วมกับสร้อยสา เช่น ลายระฆัง เป็นต้น

ลวดลายบนตีนซิ่นมักเกิดจากการผสมลายเอก ลายบ้องและลายเชิงเข้าด้วยกัน ทำให้ผ้าแต่ละผืนมีเอกลักษณ์เฉพาะตัว เนื่องจากความคิดสร้างสรรค์ในการผสมลายของช่างทอแต่ละคน ลายโบราณที่ทำการศึกษาค้นคว้าได้เลือกมาทั้งหมด 10 ลวดลาย ซึ่งเป็นลวดลายที่มีชื่อเรียกตรงกับกลุ่มลาวครั้งในตำบลอื่นและได้รับความนิยมนำมาทอผสมลายลายผ้าซิ่นตีนจกในปัจจุบันดังนี้

ตารางที่ 2 ลวดลายตีนซิ่น

ลำดับ	ชื่อลาย	ภาพ	ลักษณะ
1	ลายระฆัง		ลักษณะคล้ายใบโพธิ์และมีปลายขึ้นไปเพื่อรับกับลายสร้อยสา
2	ลายปู		การขีดเป็นจุดขนาดใหญ่ล้อมรอบด้วยจุดเล็กบนและล่างคู่กับเส้นตรงสองข้าง ลักษณะลายคล้ายกับตัวปู
3	ลายดอกแก้ว		ลักษณะเป็นรูปดอกไม้ 4 กลีบและมีเกสรตรงกลาง

ตารางที่ 2 ลวดลายตีนซิ่น (ต่อ)

ลำดับ	ชื่อลาย	ภาพ	ลักษณะ
4	ลายดอกจัน		ลักษณะคล้ายเครื่องหมายดอกจัน แต่มีลายละเอียดมากกว่า ตามฝีมือของช่างทอผ้า
5	ลายขอ		มีลักษณะเป็นรูปตัวเอส สามารถทอเป็นแนวนอนและแนวเฉียง คล้ายเครื่องเกาะเกี่ยว ปลายงุ้ม จึงเรียกว่าลายขอ
6	ลายปีกบ่าง		บริเวณลายเส้นสีเขียว จะมีลักษณะคล้ายการกางปีกของตัวบ่าง
7	ลายมะเขือ		เป็นลายที่อยู่ในส่วนเป็นสีแดง สีเขียว สีเหลืองและสีขาว มีลักษณะเป็นเส้นปลายงุ้ม เหมือนริ้วเม็ดมะเขือเวลาผ่าแบบครึ่งลูก

ตารางที่ 2 ลวดลายตีนขึ้น (ต่อ)

ลำดับ	ชื่อลาย	ภาพ	ลักษณะ
8	ลายผีเสื้อ		มีลักษณะคล้ายตัวผีเสื้อ มีปีกสองฝั่ง และเส้นด้ายสีขาว มีลักษณะเป็นตัวผีเสื้อ
9	ลายขอชื่อ		ลายเอกที่มีลักษณะเป็นลายขอหรือตัวเอส เกาะอยู่บนเส้นของกรอบสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน ซึ่งเปรียบได้กับชื่อ เพื่อนำลายขอมาต่อ ลักษณะเป็นลายเป็นแนวคลื่นหรือเส้นซิกแซก
10	ลายเต็ม		ลายเอกที่มีลักษณะเป็นรูปทรงเลขาคณิต การวางลายคล้ายกับลายขอชื่อแต่ ออกแบบให้เป็นสมมาตรจึงเรียกว่าลายเต็ม

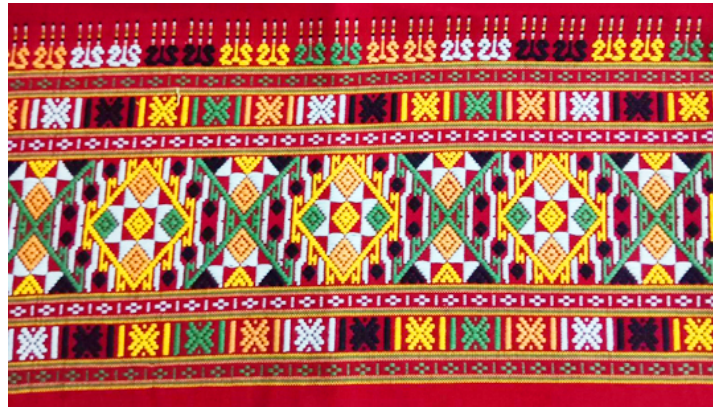
4. เชิงสุดท้าย เป็นลวดลายตกแต่งบริเวณริมผ้าขึ้น สมัยโบราณนิยมจกเป็นรูปสัตว์ เช่น รูปหมา ม้า ช้าง ปัจจุบันประยุกต์เป็นแถบสีทางขวางขนานไปกับชายขึ้น อาจทอร่วมกับลายครึ่งบ้องประยุกต์ เช่น ลายตีนหมา ตีนม้า เป็นต้น จากการสำรวจผ้าขึ้นตีนจกที่จำหน่ายในปัจจุบันกลับไม่พบเชิงสุดท้ายในผ้าทอบางผืน

ภาพ 2 เชิงสุดท้าย ทางซ้ายคือลายตีนหมาซึ่งเป็นลายครึ่งบ้องบนผ้าขึ้นโบราณ และขวาคือลายหมาซึ่งเป็นลายเชิงบนผ้าทอปัจจุบัน

ปัจจุบันผ้าขึ้นตีนจกลาวครั้งบ้านบ่อกรุ ได้ผ่านการประยุกต์ลวดลายโดยช่างทอผ้า ที่อาศัยรูปทรงของลวดลายโบราณมาผสมผสานกัน โดยตัดทอนลายละเอียดลงเพื่อประหยัดเวลาในการทอผ้า แต่ยังคงวิธีการทอที่เรียกว่า “จก” ไว้ นิยมเลือกใช้สีให้ตัดกับเส้นด้ายยืนซึ่งเป็นสีแดง หรือการใช้ด้ายพุ่งที่มีสีหม่นลง แต่ยังคงความสวยงามไว้ ทำให้สามารถนำมาสวมใส่ในโอกาสต่าง ๆ ได้ ทั้งนี้ยังเหมาะกับหลายๆช่วงอายุ ตลอดจนประยุกต์นำผ้าขึ้นหรือตีนขึ้น มาตัดเสื้อ ชุดกระโปรง หรือชุดเครื่องแบบ เพื่อเป็นการช่วยอนุรักษ์ผ้าขึ้นตีนจก จากการสัมภาษณ์ผู้ดูแลร้านจำหน่ายผ้าซึ่งตั้งอยู่ในพิพิธภัณฑ์ศูนย์วัฒนธรรมลาวครั้งบ้านบ่อกรุ อำเภอดงหลวง จังหวัดสุพรรณบุรี ได้ให้ข้อมูลในการเลือกผืนผ้าว่าผ้าที่ได้รับความนิยมมีพื้นสีแดง ลวดลาย

ใช้สีที่โดดเด่น ตัดกับตัวผ้าสีแดง และเป็นการทอผสมกันระหว่างลายดอกจัน ลายนาค ลายขอซื้อ ลายปีกบ่าง และลายดอกแก้ว โดยลักษณะของผ้าชิ้นดินจกที่มียอดจำหน่ายสูง อยู่ในภาพ 3 ซึ่งผู้วิจัยคัดเลือกมาประยุกต์เข้ากับชุดทำงานที่เป็นสีดำเพื่อให้สีและลวดลายของผ้าโดดเด่นขึ้นมา และสวมใส่ได้หลายโอกาส

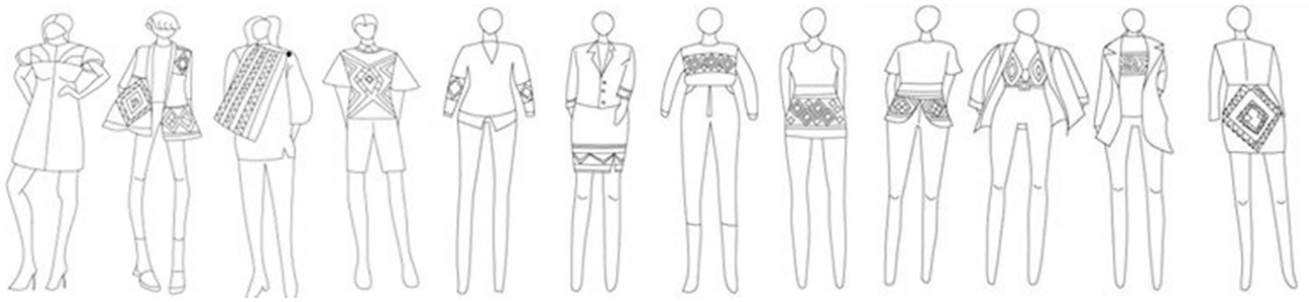

ภาพ 3 ผ้าชิ้นดินจกลาวครั้งลายประยุกต์ที่ใช้ในการออกแบบ

ปัจจุบันของผ้าทอชาวลาวครั้งมีผู้สนใจสืบทอดการทอผ้าน้อย ช่างฝีมือส่วนใหญ่อยู่ในวัยกลางคนและวัยชรา มีงานวิจัยที่ศึกษาปัญหาการผลิตผ้าทอในชาวลาวที่อพยพมาตั้งถิ่นฐานในไทยกลุ่มอื่นก็พบแนวโน้มในลักษณะเดียวกัน กล่าวคือ การผลิตผ้าลาวครั้งในปัจจุบันลดน้อยลงเพราะชาวบ้านเห็นว่าการทอผ้าเป็นอาชีพที่ยุ่งยาก มีกรรมวิธีการผลิตหลายขั้นตอน จึงหันไปประกอบอาชีพเกษตรกรรมที่ง่ายกว่าและผลผลิตได้มากกว่าผ้าทอ อีกทั้งเยาวชนก็นุ่งผ้าชิ้นไม่เป็น เนื่องจากหันไปสวมใส่เสื้อผ้าสำเร็จรูปตามวัฒนธรรมต่างชาติ ด้านการผลิตก็เปลี่ยนไป ในอดีตมีกระบวนการทอผ้าลาวครั้งครบทุกขั้นตอน ตั้งแต่ปลูกหม่อน เลี้ยงไหม ปลูกฝ้าย ย้อมสีธรรมชาติจากเปลือกไม้และครั่ง ปัจจุบันไม่มีการปลูกหม่อนเลี้ยงไหม เพราะชาวบ้านเห็นว่าการเลี้ยงไหมเสียเวลาและเสี่ยงต่อการขาดแคลนวัตถุดิบหากมีภัยธรรมชาติ วัสดุธรรมชาติถูกนำมาใช้น้อยลงและแทนที่ด้วยเส้นใยสำเร็จ แล้วย้อมสีที่ต้องการด้วยสีสังเคราะห์ ปัจจุบันช่างทอผ้าชาวลาวครั้งนิยมใช้เส้นใยไหม ฝ้าย และเส้นใยไหมประดิษฐ์ซึ่งสั่งซื้อจากโรงการผลิตจากจังหวัดอื่น ด้านการทอยังคงยึดหลักการขั้นตอนแบบดั้งเดิมที่เป็นเอกลักษณ์ แต่ก็ขาดแคลนช่างทอมีฝีมือ และควบคุมคุณภาพผ้าทอได้ยาก ด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์ก็ยังต้องการความช่วยเหลือด้านการออกแบบและการตลาด (บุษบา หินเธาว์, 2557; ทรงพล ต่วนเทศ, 2555; Dulayasutcharit, Keawset, and Chanthapo, 2018). แม้แต่ชาวลาวครั้งในสาธารณรัฐประชาชนลาวซึ่งมีวัฒนธรรมการทอผ้าคล้ายคลึงกับชาวลาวครั้งในไทยยังพบแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงในลักษณะเดียวกัน เมื่อสภาพทางภูมิศาสตร์และสังคมเปลี่ยนไป วัสดุธรรมชาติหายากและมีราคาแพงเมื่อเทียบกับการย้อมสีเคมี การผลิตเปลี่ยนจากทอใช้เองเป็นทอเพื่อขาย กระบวนการที่มีหลายขั้นตอนถูกตัดทอนเพื่อลดต้นทุนการผลิต (บุษบา หินเธาว์และลำเนา เอี่ยมสอาด, 2559)

การพัฒนาและออกแบบชุดทำงานสตรีจากผ้าชิ้นจกลาวครั้ง บ้านบ่อกรุ จังหวัดสุพรรณบุรี

ผู้วิจัยออกแบบภาพร่างจากการศึกษาข้อมูลทางเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้องและนำเทรนด์แฟชั่นสตรี ฤดูใบไม้ผลิ 2018 ซึ่งได้รับอิทธิพลจากมินิมอลลิสต์ (Minimalist) ที่เน้นความเรียบง่าย ทันสมัย แต่ดูเป็นทางการเพื่อให้ตรงกับความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย โดยเลือกโทนสีดำเป็นสีหลัก และใช้ศิลปะการต่อผ้า (patchwork) เป็นแรงบันดาลใจในการตกแต่งชุดทำงานด้วยผ้าชิ้นดินจก

ภาพ 4 แบบร่างชุดทำงานสตรีจากผ้าขึ้นตีนจกลาวครั้งบ้านบ่อกรุ

ผู้วิจัยนำภาพร่างไปเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญซึ่งเป็นนักออกแบบทั้ง 4 ท่าน ได้ให้ความเห็นต่อการออกแบบครั้งที่ 1 ว่าในภาพรวม ถือว่ามีความหลากหลายของชุดในแบบต่าง ๆ มีความสัมพันธ์กับเทรนด์แฟชั่นและภาพลักษณ์ของคอลเลกชั่น รูปแบบตรงกับกลุ่มเป้าหมาย โดยผู้เชี่ยวชาญได้เลือกเสื้อแจ็คเก็ตทั้งหมด 4 แบบ เนื่องจากสอดคล้องกับพฤติกรรมการสวมใส่ของกลุ่มเป้าหมายซึ่งเป็นสตรีวัยทำงานอายุ 25-40 ปี และมีโอกาสในการใช้งานมากกว่าเสื้อผ้าแบบอื่น นอกจากนี้ผู้ดูแลพิพิธภัณฑ์ได้เพิ่มข้อเสนอแนะเรื่องการวางลายบนเครื่องแต่งกายว่า ลายผ้าขึ้นตีนจกควรวางไว้ตามตำแหน่งชายเครื่องแต่งกาย เนื่องจากตามความเชื่อโบราณผ้าขึ้นเป็นของต่ำควรใช้ด้านล่าง แม้แต่ในปัจจุบันชาวลาวครั้ง บ้านบ่อกรุจะไม่นำผ้าขึ้นพาดบ่า การวางลายขึ้นตีนจกไว้บนเสื้อผ้าบริเวณบ่าหรือคอเสื้อจึงขัดแย้งกับธรรมเนียมประเพณีของชาวลาวครั้ง ผู้วิจัยจึงนำข้อเสนอแนะทั้งหมดมาปรับปรุงการออกแบบครั้งที่ 2

ภาพ 5 แบบร่างชุดทำงานสตรีจากผ้าขึ้นตีนจกลาวครั้งบ้านบ่อกรุที่ทำการแก้ไขตามคำแนะนำ

ผู้วิจัยการได้ทำการแก้ไขแบบร่าง พร้อมกับลงสีตามโทนสีที่กำหนดและปรับตำแหน่งลวดลายผ้าขึ้นตีนจกตามที่ผู้เชี่ยวชาญจากศูนย์วัฒนธรรมลาวครั้งบ้านบ่อกรุได้แนะนำไว้ จากนั้นเสนอแบบที่ปรับแก้ต่อผู้เชี่ยวชาญทั้งหมดอีกครั้ง ซึ่งได้ให้ความเห็นต่อแบบที่ปรับแก้ว่า ภาพรวมของแบบนี้มีความ เรียบร้อย สุกภาพ และ เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมายได้ดี จึงเหมาะที่จะนำไปใช้เก็บข้อมูลจากกลุ่มเป้าหมายต่อไป

การสำรวจความพึงพอใจของผู้บริโภคที่มีต่อชุดทำงานสตรีจากผ้าขึ้นตีนจกลาวครั้ง

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีอายุ 25-30 ปี (ร้อยละ 53.0) มีอาชีพรับราชการ (ร้อยละ 50) รองลงมาประกอบอาชีพพนักงานเอกชน (ร้อยละ 30) มีระดับการศึกษาปริญญาตรี (ร้อยละ 75) และมีรายได้ 15,000-20,000 บาท (ร้อยละ 40) การสำรวจความพึงพอใจของผู้บริโภคที่มีต่อชุดทำงานสตรีจากผ้าขึ้นตีนจกลาวครั้งทั้ง 4 ชุด พบว่าชุดที่ได้รับความนิยมมากที่สุดเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือชุดที่ 2 ชุดที่ 4 ชุดที่ 1 และชุดที่ 3 ดังแสดงในตาราง 3 เมื่อสิ้นสุดการสำรวจความพึงพอใจผู้วิจัยได้สรุปแบบสุดท้ายเพื่อตัดเย็บชุดต้นแบบ 1 ชุด ดังภาพ 6

ตาราง 3 ตารางแสดงระดับความพึงพอใจต่อชุดทำงานสตรีจากผ้าขึ้นตีนจก

ชุดที่	ค่าเฉลี่ย (S.D.)	ความคิดเห็น
1	3.26 (1.29)	พอใจปานกลาง
2	4.66 (1.08)	พอใจมาก
3	3.11 (1.42)	พอใจปานกลาง
4	3.29 (1.37)	พอใจปานกลาง

ภาพ 6 ชุดทำงานสตรีจากผ้าขึ้นตีนจกลาวครั้งบ้านบ่อกรู

ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการซื้อผ้าขึ้นและความตั้งใจซื้อชุดทำงานสตรีจากผ้าขึ้นตีนจกลาวครั้ง บ้านบ่อกรู จังหวัดสุพรรณบุรี

กลุ่มตัวอย่างมีพฤติกรรมการซื้อผ้าขึ้นเพื่อสวมใส่ในเทศกาลสำคัญ (ร้อยละ 50) ซื้อผ้าขึ้นเนื่องโอกาสสำคัญ (ร้อยละ 83) จำนวนครั้งละ 1-2 ชิ้น (ร้อยละ 79) ด้วยจำนวนเงินครั้งละ 3,000 บาท (ร้อยละ 36) เลือกซื้อผ้าขึ้นที่ร้านสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ (ร้อยละ 53) ปัจจัยสำคัญในการพิจารณาเลือกซื้อผ้าขึ้นคือ ลวดลาย (ร้อยละ 40)

การสำรวจความตั้งใจซื้อชุดทำงานสตรีจากผ้าขึ้นตีนจกที่พัฒนาขึ้น พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่อาจจะซื้อชุดทำงานสตรีจากผ้าขึ้นตีนจก (ร้อยละ 65) และซื้อแน่นอน (ร้อยละ 20.0) ราคาที่ผู้บริโภคส่วนใหญ่เห็นว่าเหมาะสมคือ 2,500-3,000 บาท (ร้อยละ 42) ควรจำหน่ายสินค้าในโซเชียลมีเดีย (ร้อยละ 45) รองลงมาคือจำหน่ายในห้างสรรพสินค้า (ร้อยละ 27) ต้องการให้มีการโฆษณาผ่านสื่อต่าง ๆ (ร้อยละ 54) และให้ข้อมูลแนะนำแหล่งซื้อชุดทำงานสตรีจากผ้าขึ้นตีนจก (ร้อยละ 22)

1. ข้อมูลส่วนบุคคลที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการซื้อผ้าขึ้นและความตั้งใจซื้อชุดทำงานสตรีจากผ้าขึ้นตีนจก

ผู้วิจัยได้นำข้อมูลพื้นฐานไปวิเคราะห์ตารางไขว้เพื่อหาความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการซื้อและความตั้งใจซื้อชุดทำงานสตรีจากผ้าขึ้นตีนจกลาวครั้ง บ้านบ่อกรู พบว่า อายุมีความสัมพันธ์กับความบ่อยในการซื้อผ้าขึ้นและการตัดสินใจซื้ออย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ .05 โดยกลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ 25-30 ปีจะซื้อผ้าขึ้นในเทศกาลสำคัญ และตัดสินใจซื้อชุดทำงานสตรีที่พัฒนาขึ้นอย่างแน่นอนในสัดส่วนที่สูงกว่ากลุ่มอื่น อาชีพมีความสัมพันธ์กับความบ่อยในการซื้อผ้าขึ้นและสถานที่ซื้อผ้าขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยอาชีพรับราชการจะซื้อผ้าขึ้นบ่อยครั้งในสัดส่วนที่สูงกว่ากลุ่มอื่น และซื้อผ้าขึ้นจากห้างสรรพสินค้า ในขณะที่พนักงานเอกชนจะซื้อผ้าขึ้นผ่านอินเทอร์เน็ตในสัดส่วนที่สูงกว่ากลุ่มอื่น ในส่วนของรายได้มีความสัมพันธ์กับจำนวนเงินที่ซื้อผ้าขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยกลุ่มคนที่มีรายได้ 15,000 – 20,000 บาทจะใช้เงินในการซื้อผ้าขึ้นต่อครั้งในสัดส่วนที่สูงกว่ากลุ่มอื่น จากการวิเคราะห์ตารางไขว้ไม่พบความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูลส่วนบุคคลกับความตั้งใจซื้อชุดทำงานสตรีจากผ้าขึ้นตีนจกที่พัฒนาขึ้น รายละเอียดดังตาราง 4

ตาราง 4 ความสัมพันธ์ระหว่าง ข้อมูลส่วนบุคคลกับพฤติกรรมการบริโภคและความตั้งใจซื้อต่อชุดทำงานสตรีจากผ้าขึ้นตีนจก

ตัวแปร	df	χ^2	p
อายุ กับ ความบ่อยในการซื้อผ้าขึ้น	4	14.659	0.005
อายุ กับ การตัดสินใจซื้อ	4	15.764	0.015
อาชีพ กับ ความบ่อยในการซื้อผ้าขึ้น	4	12.112	0.017
อาชีพ กับ สถานที่ซื้อผ้าขึ้น	6	13.834	0.032
รายได้ กับ จำนวนเงินที่ซื้อผ้าขึ้น	12	12.112	0.002

การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยความพึงพอใจต่อชุดทำงานสตรีจากผ้าขึ้นตีนจกของสตรีที่มีข้อมูลส่วนบุคคลต่างกัน

การวิเคราะห์ความแปรปรวนหลายตัวแปร (MANOVA) พบว่า ความพึงพอใจต่อชุดทำงานจากผ้าขึ้นตีนจกทั้งสี่แบบมีความสัมพันธ์กันและข้อมูลมีความเหมาะสมจะวิเคราะห์ด้วย MANOVA จากการพิจารณาค่าสถิติทดสอบ Box's M และ Bartlett's Test of Sphericity ตาราง 5 แสดงให้เห็นว่าการตรวจสอบอิทธิพลของอายุ อาชีพ รายได้ อิทธิพลร่วมของอายุกับอาชีพ อิทธิพลร่วมของอายุกับรายได้ อิทธิพลร่วมของอาชีพกับรายได้ และอิทธิพลร่วมกันของอายุกับอาชีพกับรายได้ พบว่าไม่มีอิทธิพลร่วมกันของข้อมูลส่วนบุคคลทั้งสามตัวแปร แต่สตรีวัยทำงานที่อาชีพต่างกันมีระดับความพึงพอใจต่อชุดทำงานสตรีจากผ้าขึ้นตีนจกทั้งสี่แบบต่างกัน โดยสตรีที่เป็นพนักงานบริษัทและประกอบอาชีพอิสระมีความพึงพอใจต่อชุดทำงานทั้งสี่แบบสูงกว่าสตรีที่รับราชการ

ตาราง 5 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยความพึงพอใจต่อชุดทำงานสตรีจากผ้าขึ้นตีนจกของสตรีที่มีอายุ อาชีพและรายได้ต่างกัน

Effect	Value	F	Hypothesis df	Error df	Sig
อายุ	0.983	0.15	8.00	136.00	.997
อาชีพ	0.771	2.37	8.00	136.00	.020
รายได้	0.711	1.54	16.00	208.38	.089
อายุกับอาชีพ	0.894	0.49	16.00	208.38	.951
อายุกับรายได้	0.820	0.50	28.00	246.60	.985
อาชีพกับรายได้	0.778	0.64	28.00	246.60	.924
อายุกับอาชีพกับรายได้	0.984	0.28	4.00	68.00	.891

Box's M = 12.410, F = 1.055, p = 0.394

Bartlett's Test : Likelihood Ratio = 0.00, Chi-Square = 454.12, df = 9, p = 0.00

ชุดที่	Type III sum ofsqre	df	MS	F	p	อาชีพ		
						รับราชการ	พนักงานเอกชน	ประกอบอาชีพอิสระ
1	18.88	2	9.44	8.30	0.001	2.78 ^a	3.73 ^b	4.21 ^b
2	14.51	2	7.26	9.97	0.000	3.00 ^a	3.87 ^b	4.26 ^b
3	20.79	2	10.40	836	0.001	2.57 ^a	3.57 ^b	4.21 ^b
4	18.82	2	9.71	6.91	0.002	2.75 ^a	3.80 ^b	4.21 ^b

สรุปและอภิปรายผล

ชาวลาวครึ่งส่วนมากอาศัยอยู่ในบริเวณภาคกลาง ของประเทศไทย เป็นกลุ่มมีชื่อเสียงด้านงานฝีมือทอผ้าและความสวยงามมีเอกลักษณ์ของแต่ละชุมชน ปัจจุบันการผลิตผ้าของชาวลาวครึ่งทั้งในประเทศไทยและ สปป.ลาว ประสบปัญหาใกล้เคียงกัน เรื่องขาดผู้สืบทอดภูมิปัญญาการทอผ้า การลดทอนกระบวนการผลิต และพึ่งพาวัตถุดิบและสีย้อมสังเคราะห์ เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เศรษฐกิจ ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีการผลิต และความสะดวกสบายของระบบขนส่ง แต่ยังมีมีความพยายามในการรวมกลุ่มของชาวลาวครึ่งเป็นชุมชนต่าง ๆ เพื่ออนุรักษ์ลวดลาย และเทคนิคการทอผ้าซึ่งใช้ทั้งจก ชิด และมัดหมี่ ทั้งในรูปพิพิธภัณฑ์และวิสาหกิจชุมชน รูปแบบของผ้าชิ้นต้นจกในปัจจุบันมีส่วนประกอบ 4 ส่วนสำคัญ คือ หัว ชิ้น ตัวชิ้น ตีนชิ้น และเชิงสุดท้าย เช่นเดียวกับผ้าชิ้นต้นจกโบราณ ลวดลายในการทอเกิดจากการผสมลายหลักซึ่งสืบทอดกันมา เข้าด้วยกันเป็นลวดลายใหม่ ซึ่งมีความหลากหลายตามความคิดสร้างสรรค์ของช่างทอ

การพัฒนาชุดทำงานสตรีจากผ้าชิ้นต้นจกลาวครึ่ง บ้านบ่อกรุ จังหวัดสุพรรณบุรี โดยใช้แนวโน้มแฟชั่นปี 2018 ทำให้เกิดประโยชน์ทางตรงในการสืบสานศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นให้สอดคล้องกับรูปแบบการดำเนินชีวิตของผู้บริโภคในปัจจุบัน และทางอ้อมในการสร้างงานและรายได้เสริมให้กับคนในชุมชน หากนำแนวคิดเกี่ยวกับการอนุรักษ์ธรรมชาติมาใช้ เช่น การย้อมสีธรรมชาติ การใช้เส้นใยไหม และ ผ้าย ซึ่งเส้นใยธรรมชาติ เช่นเดียวกับผ้าชิ้นต้นจกลาวครึ่งโบราณ จะเป็นแนวทางหนึ่งในการสืบสานวัฒนธรรมลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม และสร้างเอกลักษณ์ให้กับผลิตภัณฑ์ทำให้ผู้บริโภคจดจำสินค้าได้ ตลอดจนการพัฒนาแบบผลิตภัณฑ์ให้ตอบสนองความต้องการของลูกค้าอยู่เสมอจะช่วยให้ผลิตภัณฑ์จากผ้าทอลาวครึ่งคงอยู่ในตลาดได้อย่างยั่งยืน

การสำรวจความพึงพอใจของกลุ่มตัวอย่างสตรีที่อยู่ในวัยทำงานอายุ 25-40 ปี ซึ่งเป็นกลุ่มเป้าหมายในการพัฒนาชุดทำงานสตรีจากผ้าชิ้นต้นจกลาวครึ่งพบว่า มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก โดยราคาของผู้บริโภคยอมรับคือ 2,500-3,000 บาท ซึ่งเท่ากับ จำนวนเงินที่ใช้ในการซื้อผ้าชิ้น คือ 3,000 บาท ชี้ให้เห็นว่าผ้าชิ้นต้นจกลาวครึ่งสามารถพัฒนาเป็นเครื่องแต่งกายเพื่อใช้ในชีวิตประจำวันและทดแทนการใช้ผ้าชิ้นแบบดั้งเดิมได้ ประกอบกับชุดทำงานที่เลือกพัฒนาตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ เป็นเสื้อคลุมที่มีรูปแบบทันสมัยและสามารถปรับเปลี่ยนกับเสื้อผ้าอื่นได้ ทำให้สามารถใช้ได้บ่อยครั้งในชีวิตประจำวัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ อติกานต์ สุทธิวงศ์ และ สุภรค์ สุวรรณจัน (2559) ซึ่งสำรวจความพึงพอใจในชุดลำลองจากกลุ่มคนวัยทำงานพบว่า กลุ่มตัวอย่างพอใจชุดเสื้อคลุมแขนยาวมากที่สุดเนื่องจากเสื้อคลุมแขนยาวเป็นรูปแบบที่มีความร่วมสมัย สวมใส่ได้ง่าย หลายโอกาส สามารถสวมใส่ร่วมกับเสื้อผ้าแบบอื่น ๆ ได้ นอกจากนี้การผสมลวดลายจากผ้าชิ้นต้นจกลาวครึ่งที่ละเอียดประณีต ทำให้ชุดทำงานสตรีที่พัฒนาขึ้นมีเอกลักษณ์อย่างไทย เนื่องจากการนำผ้าทอมือของไทยมาพัฒนาเป็นเครื่องแต่งกายทั้งโดยตรง และการนำมาปรับแต่งเพิ่มเติมบางส่วนเพื่อสร้างความน่าสนใจ นอกจากนี้จะช่วยสืบสานศิลปชุมชนให้คงอยู่ต่อไป ยังเป็นการสร้างลักษณะเด่นจำเพาะให้กับผลิตภัณฑ์ให้เกิดความแตกต่างจากคู่แข่ง (ปรีชญ์ หาญกล้า และ พรสนอง วงศ์สิงห์ทอง, 2557) ปัจจัยที่สำคัญอีกประการของผลิตภัณฑ์ผ้าทอท้องถิ่นคือการรักษามาตรฐานการผลิตให้สอดคล้อง ไม่ยุ่งยาก ใส่สบาย และมีราคาไม่แพงเกินไป การพัฒนาผลิตภัณฑ์ต้องมีรูปแบบทันสมัย สอดคล้องกับวิถีชีวิตและตอบสนองความต้องการของผู้บริโภค รวมทั้งพัฒนาลวดลายให้แตกต่างจากผู้ผลิตอื่นโดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ควรได้การรับรองมาตรฐาน และสร้างเรื่องราวให้ผลิตภัณฑ์ เพื่อพัฒนาตราสินค้า (เกศทิพย์ กริณีน, สมภพ สุวรรณรัฐ, และสุวรรณา นาควินุลย์วงศ์, 2561) ร่วมกับการประชาสัมพันธ์ที่เข้าถึงง่ายอย่างเช่นอินเตอร์เน็ต และการกระจายสินค้าที่มีประสิทธิภาพจะช่วยเพิ่มโอกาสในการส่งเสริมการใช้ผ้าชิ้นต้นจกลาวครึ่ง

การวิเคราะห์ตารางไขว้และความแปรปรวนหลายตัวแปร ชี้ให้เห็นว่ากลุ่มเป้าหมายในการจำหน่ายชุดทำงานสตรีจากผ้าชิ้นต้นจกลาวครึ่ง ควรเป็นสตรีวัยทำงานที่มีอายุ 25-30 ปี เนื่องจากมีสัดส่วนผู้ตอบรับที่จะซื้อแน่นอนในสัดส่วนที่สูงกว่ากลุ่มอื่น และควรเลือกกลุ่มคนที่มีรายได้ 15,000 – 20,000 บาทเนื่องจากใช้เงินในการซื้อผ้าชิ้นต่อครั้งในสัดส่วนที่สูงกว่ากลุ่มอื่น สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ไอรดา สุดสังข์ (2559) ซึ่งพบว่าสตรีที่ซื้อชุดทำงานเป็นประจำมักทำงานในตำแหน่งพนักงาน และมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนอยู่ที่ 15,000 – 20,000 บาท ส่วนใหญ่มีประสบการณ์ใช้ผ้าทอพื้นเมืองและพิจารณาชุดทำงานจากความชอบส่วนตัว นอกจากนี้ตัวแปรอาชีพยังส่งผลต่อความพึงพอใจของชุดทำงานสตรีจากผ้าชิ้นต้นจกลาวครึ่ง แม้ผู้ที่มีอาชีพรับราชการจะมีความถี่ในการซื้อผ้าชิ้นมากกว่าอาชีพอื่นแต่ชุดทำงานสตรีที่พัฒนาขึ้นก็ได้รับความพึงพอใจจากกลุ่มอาชีพพนักงานเอกชนและประกอบอาชีพอิสระมากกว่าผู้ที่รับราชการ แสดงว่าชุดทำงานผ้าชิ้นต้นจกลาวครึ่งสามารถจำหน่ายให้กับสตรีหลากหลายอาชีพ โดยเลือกอาชีพรับราชการเป็นเป้าหมายหลัก เนื่องจากมีแรงสนับสนุนให้ใช้ผ้าทอของไทยจากนโยบายของรัฐ และกำหนดกลุ่มพนักงานบริษัทและประกอบอาชีพอิสระเป็นกลุ่มเป้าหมายรอง

ข้อจำกัดและข้อเสนอแนะ

1. งานวิจัยนี้เป็นการศึกษารูปแบบของผ้าขึ้นดินจกลาวครั้ง บ้านบ่อกรุ จังหวัดสุพรรณบุรี เพื่อเป็นข้อมูลในการพัฒนาเครื่องแต่งกายเท่านั้น ข้อมูลรูปแบบของผ้าขึ้นและลวดลายผ้าจึงเป็นการรายงานลวดลายที่มีชื่อเรียกตรงกันในกลุ่มชาวลาวครั้ง และยังคงมีการทออย่างต่อเนื่องในปัจจุบัน นอกจากลายที่รายงานไว้ในผลการวิจัยยังมีลวดลายโบราณของชาวลาวครั้งที่ใช้กับเครื่องใช้ เช่น หมอน ผ้าห่ม ธง เป็นต้น ซึ่งการศึกษาลายดังกล่าวเพื่อนำมาใช้ออกแบบผลิตภัณฑ์จะช่วยลดข้อจำกัดเรื่องตำแหน่งการวางลายของผ้าขึ้นที่ตามความเชื่อโบราณจะไม่นำลายผ้าขึ้นมาวางบริเวณส่วนบนของร่างกาย แต่การนำมาใช้ก็ต้องศึกษาประเด็นทางวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องก่อนนำมาพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์

2. ในการศึกษาครั้งต่อไปสามารถแบ่งเป็นสองแนวทาง ได้แก่

2.1 การวิจัยเพื่ออนุรักษ์ผ้าโบราณ ควรมีการศึกษาเพื่อถอดรูปแบบและเทคนิคการทอลวดลายของผ้าขึ้นดินจกลาวครั้ง บ้านบ่อกรุ จังหวัดสุพรรณบุรี และพัฒนาลายผ้าให้เป็นมาตรฐาน แล้วจัดทำเป็นฐานข้อมูลลายผ้า เพื่อใช้เป็นข้อมูลเชิงเปรียบเทียบกับชาวลาวครั้งในท้องถิ่นอื่น และเป็นสื่อกลางในการสื่อสารระหว่างชุมชนในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมการทอผ้าลาวครั้ง เนื่องจากปัจจุบันมีลายผ้าจำนวนมากที่ไม่ทราบชื่อหรือมีชื่อเรียกต่างกันระหว่างท้องถิ่นชุมชนลาวครั้งจึงไม่สามารถนำมาใช้งานได้ นอกจากนี้ฐานข้อมูลผ้าโบราณยังเป็นพื้นฐานในการพัฒนาลายผ้าใหม่ๆ และใช้จัดทำเป็นแค็ตตาล็อกเพื่อให้ผู้บริโภคสามารถสั่งทอได้ตามที่ต้องการ เป็นการส่งเสริมการใช้ผ้าขึ้นดินจกกลางครั้ง และสร้างรายได้ให้กับชุมชนและครอบครัว

2.2 การวิจัยเพื่อต่อยอดสู่การพัฒนาผลิตภัณฑ์สำเร็จรูปต่าง ๆ โดยออกแบบลวดลายในแบบร่วมสมัย (modern) เพื่อเพิ่มช่องทางสร้างสรรค์งานแฟชั่น การปรับเปลี่ยนรูปแบบลวดลายและผลิตภัณฑ์ให้สามารถใช้ได้ในชีวิตประจำวัน เช่น เสื้อผ้าที่ใส่ได้หลายโอกาสและปรับเปลี่ยนให้ผสมผสานกับเครื่องแต่งกายรูปแบบต่าง ๆ ได้ (mix and match) เพื่อสร้างความคุ้นเคยให้กับผู้ที่ไม่เคยใช้ผ้าขึ้นดินจก ตลอดจนเพิ่มกลุ่มเป้าหมายทางการตลาดโดยการพัฒนาเสื้อผ้าสำหรับผู้บริโภคกลุ่มอื่น ๆ เช่น เสื้อผ้าบุรุษ เสื้อผ้าสำหรับวัยรุ่น เสื้อผ้าเด็ก เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

- เกศทิพย์ กริเงิน, สมภพ สุวรรณรัฐ, และสุวรรณา นาควิบูลย์วงศ์. (2561). ปัจจัยที่มีผลต่อการซื้อผลิตภัณฑ์ชุมชน ประเภทผ้าเครื่องแต่งกาย ของผู้บริโภค. *วารสารวิทยาลัยดุสิตธานี*, 12(1), 183-198.
- จรัสพิมพ์ วังเย็น .(2554). การออกแบบเครื่องนุ่งห่มเพื่อพัฒนารูปแบบสินค้าพื้นเมือง กรณีศึกษา ผ้าจากไทยวน จังหวัดราชบุรี. รายงานการวิจัย, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยี-ราชภัฏพระนคร. กรุงเทพฯ.
- ชีวิสิทธิ์ บุญเกียรติ.(มกราคม 2561). พิพิธภัณฑสถานวัฒนธรรมลาวครั้งบ้านบ่อกรุ. *ฐานข้อมูลพิพิธภัณฑ์ในประเทศไทย ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร*. สืบค้นเมื่อ 5 เมษายน 2561,
http://www.sac.or.th/databases/museumdatabase/review_inside_ByMember_Detail.php?id=2176&CID=106337
- ทรงพล ต่วนเทศ .(2555). การศึกษาภูมิปัญญาการทอผ้าพื้นเมืองของคนไทยเชื้อสายลาวครั้ง ในจังหวัดสุพรรณบุรี ชัยนาทและอุทัยธานี. ปรินญาณิพนธ์. ศษ.ม กรุงเทพฯ:มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- บุษบา หินเฑาะว์. (2557). การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อหาแนวทางอนุรักษ์ฟื้นฟูภูมิปัญญาลาวครั้ง. *วารสารปาริชาติ*, 27(3), 132-144.
- บุษบา หินเฑาะว์ และลำเนา เอี่ยมสอาด. (2559). การศึกษาเปรียบเทียบกระบวนการสื่อสารเพื่อการดำรงอยู่ของวัฒนธรรมผ้าทอมือลาวครั้งระหว่างชุมชนในพื้นที่ประเทศไทยและสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว. *วารสารปาริชาติ*, 29(2), 109-129.

- ปรัชญ์ หาญกล้า และพรสนอง วงศ์สิงห์ทอง. (2557). การออกแบบเครื่องแต่งกายสตรีเพื่อพัฒนางานพื้นถิ่นให้เป็นสินค้าระดับชาติโดยใช้แนวคิดการออกแบบอย่างยั่งยืน: กรณีศึกษาผ้าทอมือ อำเภอเวียงเชียงรุ้ง จังหวัดเชียงราย. **วารสารศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย**, 1(1), 24-31.
- พยนต์ กาฬภักดี. (2555). **เอกลักษณ์เฉพาะตัวของชาวลาวครั่ง**. สุพรรณบุรี: พิพิธภัณฑ์ศูนย์วัฒนธรรมลาวครั่งบ้านบ่อกรุ.
- พัสรี กาฬภักดี. (2561, พฤษภาคม). สัมภาษณ์โดย ชาดิรส การะเวก ที่จังหวัดสุพรรณบุรี.
- สุพิศ ศรีพันธุ์. (2555). **การปรากฏตัวของชาวลาวครั่งในประเทศไทย**. สุพรรณบุรี: พิพิธภัณฑ์ศูนย์วัฒนธรรมลาวครั่งบ้านบ่อกรุ.
- อดิگانต์ สุทธิวงศ์ และ ศุภรัก สุวรรณวิจน์. (2559). การออกแบบลายพิมพ์ผ้าตีนจกสำหรับสร้างสรรค์แฟชั่นร่วมสมัยจากภูมิปัญญาไทยพวน จังหวัดสุโขทัย. **วารสารวิชาการ ศิลปะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร**, 7(2), 146-158.
- ไอรดา สุดสังข์. (2559). การออกแบบและพัฒนาชุดทำงานสตรี ด้วยเทคนิคการจับจีบ จากผ้าทอลายดอกปี่ จังหวัดพิษณุโลก. **วารสารวิชาการ ศิลปะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร**, 7(2), 170-179.
- Dulayasutcharit, Y., Keawset, P and Chanthapo, A. (2018). The Development of Indigenous Woven Thai-Krnag Products in Central Thailand for the Creative Economy. **Dusit Thani College Journal**, 12(1), 150-164.)